

FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPLIMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

Întâlnire cu reprezentanții Fundației Scholas Occurrentes

Rectorul Academiei de Administrare Publică, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar, a avut pe 10 ianuarie 2020, o întrevvedere cu Maria Paz JURADO, coordonator internațional al Programului educativ al Fundației Pontificale Scholas Occurrentes cu sediul la Vatican, și cu prof. univ. dr. Iordan Gh. Bărbulescu, director regional pentru România al acestei Fundații, președinte al Senatului Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative

din București (SNSPA), directorul Departamentului de Relații Internaționale și Integrare Europeană (SNSPA).

Fondată în Argentina la inițiativa Papei Francisc, pe vremea când era arhiepiscop de Buenos Aires, Scholas Occurrentes este o organizație laică, care generează spații pentru ca tinerii din întreaga lume să poată împărtăși experiențe educaționale care să evidențieze trăsăturile comune și să elimine stereoti-

purile. Rețeaua coordonează în prezent 500.000 de membri din 191 de țări aflate pe cinci continente.

Reprezentanții Fundației Pontificale Scholas Occurrentes vizitează pentru a treia oară Academia de Administrare Publică în scopul extinderii activităților în Republica Moldova, pregătirii și semnării unui acord pentru stabilirea bazelor unui centru de dezvoltare la Academia de Administrare Publică în comun cu centrul regional, creat anul trecut în România în baza SNSPA.

În cadrul întrevederii au fost discutate detalii privind organizarea și desfășurarea unui program „Scholas educație”, eveniment, care va avea loc în perioada 2-7 martie 2020 la Liceul Teoretic „Spiru Haret” din Chișinău cu sprijinul Acade-

miei de Administrare Publică. La program vor participa circa 100 de elevi din clasele superioare ale instituțiilor de învățământ preuniversitar din capitală, dar și din alte localități ale republicii, precum și din regiunea transnistreană.

Rectorul Oleg Balan a menționat că Academia de Administrare Publică va oferi tot suportul necesar pentru desfășurarea la cel mai înalt nivel a acestui eveniment, precum și pentru extinderea programelor Fundației Pontificale Scholas Occurrentes în Republica Moldova.

La întâlnire a participat Victor AMBROCI, directorul Liceului Teoretic „Spiru Haret”, absolvent al Academiei de Administrare Publică.

Sergiu VLĂDICĂ

ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

Catedra științe administrative

Școala doctorală în științe administrative

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICO-PRACTICĂ INTERNAȚIONALĂ, CONTRIBUȚIA TINERILOR CERCETĂTORI LA DEZVOLTAREA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE 28 FEBRUARIE 2020

Academia de Administrare Publică lansează apelul de participare și implicare a tinerilor cercetători în lucrările Conferinței științifico-practice internaționale „**Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice**”.

Categoriile de participanți: cadre didactice debutante, doctoranzi, masteranzi, angajați în sistemul administrației publice, dar și alți doritori și solicitanți.

Tematica subiectelor Conferinței:

- organizarea și funcționarea autorităților administrației publice,
- reforma administrației publice,
- descentralizarea și autonomia administrației publice locale,
- finanțe publice,
- servicii publice,
- dezvoltarea regională,
- cooperarea și dezvoltarea transfrontalieră,
- formarea și dezvoltarea profesională a funcționarilor publici,
- asigurarea integrității funcționarului public,

- e-guvernare.

Limbi de lucru: română, rusă, engleză.

Înregistrarea participanților se va efectua prin completarea și expedierea formularului de înscriere, **nu mai târziu de 1 februarie 2020**.

Expedierea/prezentarea materialelor pentru publicare se va efectua nu mai târziu de 1 februarie 2020.

Telefoane de contact:

Catedra științe administrative:

+37379462999; 022737114

Școala doctorală în științe administrative:

060006012; 022284084

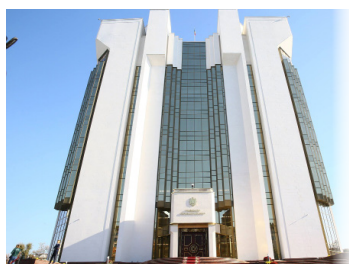
E-mail: ctc.aap@mail.ru

Informații suplimentare: <http://aap.gov.md/node/2548>

Academia de Administrare Publică, 2070, mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Deplasare: microbus: 190, 124; autobuz 11, troleibuz 35.

Cooperare strategică la nivel înalt între Moldova și Turcia

cia.

Șeful statului a menționat că prin desfășurarea acestei ședințe, s-a materializat dorința reciprocă de a conferi relațiilor noastre nivelul de parteneriat strategic, la doar un an de la lansarea acestuia, în marja vizitei în Republica Moldova a Excelenței Sale, Președintele Republicii Turcia, dl Recep Tayyip Erdoğan.

În cadrul ședinței, au fost stabilite obiectivele comune și strategia dezvoltării relațiilor în mai multe domenii, precum: politic, militar, de securitate, economic, comercial, energetic, transporturi, agricultură, turism, sănătate, cultură, știință și umanitar.

Având în vedere faptul că Turcia este unul dintre cei

mai importanți parteneri comerciali și de investiții ai Republicii Moldova, clasându-se pe locul 6, după valoarea capitalului investit și pe locul 7, după valoarea volumului schimburilor comerciale, părțile au convenit să organizeze la Ankara următoarea ședință a Comisiei mixte interguvernamentale de cooperare comercial-economică moldo-turcă, care este mecanismul principal de dezvoltare a relațiilor comerciale și economice bilaterale.

De asemenea, interlocutorii au convenit să organizeze la Chișinău, în anul 2020, prima ședință a Grupului Comun de Lucru pentru Planificare Strategică, instituit în cadrul Consiliului, în vederea efectuării unui schimb de opinii cu privire la subiecte de interes de pe agenda bilaterală, regională și globală și pentru a identifica domeniile și proiectele prioritare de cooperare, aceasta urmând a fi co-prezdată de Miniștrii Afacerilor Externe.

Președintele Republicii Moldova a exprimat aprecierea pentru consolidarea și extinderea cadrului juridic bilateral, prin semnarea a patru Acorduri interguvernamentale.

Participanții la ședință au stabilit că următoarea ședință a Consiliului va avea loc în Republica Moldova, în anul 2021.

Bilanțul procesului legislativ 2019

Biroul permanent al Parlamentului a adoptat 36 de hotărâri în anul 2019. Datele se conțin în bilanțul statistic al procesului legislativ pentru anul trecut. Biroul permanent s-a convocat în 32 de ședințe în 2019.

În această perioadă au fost adoptate Hotărârea privind delimitarea atribuțiilor vicepreședinților Parlamentului, cea cu privire la aprobarea componenței nominale a comisiilor permanente ale Parlamentului, aprobarea Planului de evaluare ex-post a actelor legislative, privind comercializarea prin licitație publică a activelor neutilizate, aprobarea Nomenclatorului dosarelor Parlamentului, bugetul Legislativului pe anul 2020 etc.

Potrivit Regulamentului Parlamentului, Biroul permanent al Legislativului este organul de lucru al acestuia și se formează, ținându-se seama de reprezentarea proporțională a fracțiunilor în Parlament. Din el fac parte, din oficiu, Președintele Parlamentului și vicepreședinții. Componența numerică și nominală a Biroului permanent se stabilește la propunerea fracțiunilor parlamentare.

Biroul permanent al Parlamentului propune data convocării ședințelor plenare, aprobă componența numerică și

nominală a delegațiilor parlamentare, pregătește și asigură desfășurarea lucrărilor Parlamentului, coordonează activitatea comisiilor permanente, întocmește proiectul ordinii de zi a ședințelor plenare, aprobă planurile strategice de dezvoltare a Secretariatului Parlamentului.

X X X

În anul 2019, Parlamentul de legislatură a X-a a adoptat 175 de acte legislative. Datele se conțin în bilanțul statistic al Parlamentului pe anul trecut. Din totalul actelor adoptate, 73 au fost legi, iar 102 – hotărâri.

Parlamentul a adoptat 73 de legi organice, dintre care 10 legi cadru, 51 de legi pentru modificare și completare și 12 legi pentru ratificări. Totodată, în cazul hotărârilor, 48 au fost hotărâri cadru, 23 de hotărâri pentru modificare și completare și 31 de hotărâri de numire/eliberare.

Întrevedere Ion Chicu – Peter Michalco

Premierul Ion Chicu a avut o discuție cu E.S. Ambasadorul UE la Chișinău, Peter Michalco. În debutul ședinței, oficialii s-au felicitat cu prilejul începerii noului an și au urat reciproc succese în activitate.

Prim-ministrul a informat oficialul european despre ultimele măsuri întreprinse de Guvern pentru implementarea Planului de Acțiuni, în scopul transpunerii standardelor UE. În context, a fost menționată aprobarea ratificării Convenției de la Istanbul și a proiectului Legii privind achizițiile în sectoarele energiei, apei, transporturilor și serviciilor poștale,

astfel aliniind cadrul normativ național la directivele UE.

Un subiect aparte al discuțiilor a constituit evoluția pe dimensiunea implementării reformei justiției. Premierul a precizat că astăzi va fi remis pentru examinare Consiliului Europei un set de acte determinate în procesul de reformă a justiției. Unul dintre acestea este proiectul de lege privind evaluarea judecătorilor, care presupune și participarea experților europeni. Prim-ministrul a precizat că mecanismul nou va putea fi aplicat inclusiv în cazul evaluării integrității și profesionalismului procurorilor.

În altă ordine de idei, părțile au făcut un schimb de opinii privind extinderea cotelor de comerț în UE, situația aprovizionării cu gaze a Republicii Moldova în 2020 și necesitatea finalizării construcției gazoductului Iași-Ungheni-Chișinău.

Specificul implementării Sistemului de management al calității

*Sistemul de management al calității este o preocupare prioritară în cadrul Academiei de Administrare Publică. Or, de calitate procesului de studii, de instruire profesională, depinde nivelul de pregătire a cadrelor înalt calificate pentru serviciul public al țării. La această temă am realizat un interviu cu **Liubovi PRODAN-ȘESTACOVA, doctor, conferențiar universitar interimar, șef secție Managementul calității.***

CORESPONDENTUL: Ce realizări au fost înregistrate în domeniul gestiunii calității în Academia de Administrare Publică în anul 2019?

Liubovi PRODAN-ȘESTACOVA: Gestiunea calității în cadrul Academiei este un proces multidimensional, reieșind din specificul activității și structurii organizaționale a instituției. Astfel, managementul calității s-a axat atât pe aspectele calității proceselor și activităților de bază ale Academiei (formare și dezvoltare profesională, cercetare științifică), cât și pe aspectele calității activităților și proceselor de suport (infrastructura și logistica, asigurarea cu resurse, internaționalizarea activităților, asigurarea vizibilității ș.a.). În acest sens, putem să menționăm câteva realizări:

- implementarea sistemului de management al calității la programele de master, prin actualizarea

TÜV Thüringen, Academia și-a confirmat dreptul de deținere a certificatului de conformitate cu standardul ISO 29990:2010 „Servicii de instruire pentru educație și pregătire non-formale. Cerințe de bază pentru prestatorii de servicii”;

- în octombrie 2019, Academia a fost gazda unui eveniment de talie internațională – masa rotundă regională cu genericul „Managementul calității în instruire” cu participarea delegațiilor din Germania, Ucraina și Georgia.

- îmbunătățirea și revizuirea continuă a procedurilor documentate ale sistemului de management al calității.

COR.: Cum poate fi apreciat nivelul calitativ al procesului de studii?

L. P.-Ș.: Calitatea procesului de studii poate fi reflectată printr-o serie de indicatori, precum ar fi cunoștințele acumulate de

educaționale, satisfacția părților interesate etc.

Sistemul de management al calității în cadrul Academiei este orientat spre necesitățile beneficiarilor. Astfel, în contextul calității procesului de studii, apelăm permanent la evaluarea satisfacției persoanelor instruite. În anul 2019, s-a realizat evaluarea satisfacției participanților la instruire la toate cursurile de dezvoltare profesională, organizate de către Departamentul dezvoltare profesională atât la Comanda de Stat cât și la solicitarea autorităților publice și a partenerilor de dezvoltare. Tot în acest an, pentru prima dată, a fost realizată evaluarea satisfacției cu calitatea studiilor a întregii promoții de masteranzi, absolvenți ai secției cu frecvență redusă. În urma analizei a 179 de chestionare, s-a concluzionat că 89 % din absolvenți confirmă că programele de master absolvite sunt calitative în aspectele de structură și conținut, iar aspectul organizatoric al studiilor este apreciat ca un mediu de formare, potrivit opiniilor a 92% de respondenți.

COR.: Care sunt sarcinile în domeniul managementului calității pentru anul 2020?

L. P.-Ș.: Pentru anul 2020, ne dorim ca sistemul de management al calității în Academie să devină un sistem durabil, capabil să asigure îmbunătățirea continuă a proceselor și finalităților educaționale, să racordeze capacitățile instituționale de formare inițială și continuă a cadrelor la cerințele societății bazate pe cunoaștere. Pentru realizarea acestor deziderate ne propunem să elaborăm o Strategie a Calității, aliniată la cele mai bune practici și standarde internaționale în domeniul managementului calității serviciilor educaționale.

COR.: Există careva riscuri legate de atingerea obiectivelor în domeniul calității?

L. P.-Ș.: Desigur. În condițiile unor schimbări permanente ale mediului în care activează instituțiile educaționale (politici și standarde educaționale naționale și internaționale, migrarea populației, schimbarea trendurilor de angajare în piața muncii ș.a.), există o serie de riscuri externe, dar, totodată, nu diminuăm nici importanța și probabilitatea de apariție a unor riscuri interne. Pentru a gestiona riscurile și a diminua influența acestora asupra realizării obiectivelor instituționale în domeniul calității în cadrul Academiei, subdiviziunile structurale elaborează registrele riscurilor, care le transmit anual secției Managementul calității pentru elaborarea Registrului integrat al riscurilor la nivelul instituției. Consiliul Calității Academiei analizează Registrul riscurilor la nivel centralizat și formulează propuneri de îmbunătățire a gestionării riscurilor, care pot afecta atingerea obiectivelor generale ale AAP, cât și a celor specifice subdiviziunilor structurale.

**Interviu realizat de
Ion AXENTI**

documentelor și proceselor aferente;

- în anul 2019, în cadrul auditului de supraveghere, realizat de compania

masteranzi și audienți și abilitățile formate, rata de promovare, rata de angajare în câmpul muncii, gradul de atingere a obiectivelor

În 2020, Uniunea Europeană va continua să finanțeze proiecte de infrastructură în Republica Moldova

Uniunea Europeană va finanța în anul curent 18 proiecte de infrastructură în domeniul aprovizionării cu apă sau canalizare, inclusiv, eficiență energetică în clădirile publice din Regiunile de Dezvoltare Nord, Centru și Sud ale Republicii Moldova.

În anul 2019, datorită suportului Uniunii Europene (UE), oferit prin intermediul Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) a fost elaborată documentația tehnică a proiectelor, iar următoarea etapă va fi construcția propriu-zisă a infrastructurii. Procedura de achiziție a lucrărilor este preconizată pentru luna ianuarie 2020. Obiectivul general al proiectelor susținute de UE este de a spori accesul cetățenilor Republicii Moldova la servicii îmbunătățite de aprovizionare cu apă și canalizare, dar și cele de eficiență energetică în clădirile publice.

La sfârșitul anului trecut, în fiecare regiune a fost organizat un eveniment public de transmitere a documentației tehnice pentru proiectele regionale de aprovizionare cu apă și/sau canalizare (AAC) și eficiență energetică (EE) în clădirile publice.

La eveniment au participat reprezentanți ai Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului

(MADRM), ai autorităților publice locale și instituțiilor de învățământ beneficiare, reprezentanți ai Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ Moldova), precum și reprezentanți ai firmelor de proiectare care au elaborat proiectele tehnice pentru cele șase proiecte regionale.

În mesajul său, Dorin Andros, Secretar de Stat în cadrul MADRM, a mulțumit Uniunii Europene și GIZ Moldova pentru suportul acordat, implicarea activă în soluționarea problemelor oamenilor din nordul Moldovei, precum și pentru sprijinul și lecțiile învățate în procesul desfășurării fazei de proiectare și a menționat că aprovizionarea cu apă potabilă a cetățenilor, dar și eficientizarea energetică a clădirilor publice sunt

priorități la nivel național.

La rândul său, Christina Otto, managera de proiect GIZ, a felicitat beneficiarii cu ocazia finalizării etapei de proiectare și le-a urat succes în cea de-a doua fază, care presupune lucrări propriu-zise de construcție a infrastructurii proiectelor selectate. „Aceste proiecte sunt rezultatul procesului de planificare și programare regională, în care au fost implicați mai mulți parteneri de dezvoltare, printre care UE, Suedia și Germania. În continuare UE va susține construcția infrastructurii pentru proiectele selectate, iar GIZ Moldova vor susține partenerii locali în procesul de identificare a surselor de finanțare pentru alte proiecte”, a mai adăugat Christina Otto.

Implementarea pro-

iectelor de AAC va contribui la sporirea accesului populației la apă potabilă de calitate, îmbunătățind astfel condițiile de trai și menținând starea de sănătate ale oamenilor. În mod similar, investițiile făcute în domeniul EE vor asigura un mediu mai bun și mai confortabil de învățământ pentru elevi și profesori.

Uniunea Europeană a început să susțină domeniul dezvoltării regionale în Republica Moldovei încă din 2013, iar sectorul dezvoltării regionale a fost inclus ca un capitol important în Acordul de Asociere Republica Moldova - UE. În iunie 2016, GIZ Moldova și Delegația Uniunii Europene (UE) în Republica Moldova au semnat Acordul de Grant privind „Elaborarea proiectelor tehnice și a documentației de licitație pentru lucrările de construcție în cadrul proiectelor selectate ce țin de domeniul aprovizionare cu apă și canalizare (AAP) și eficiența energetică (EE) în cele trei regiuni de dezvoltare din Republica Moldova”. Bugetul total al Acțiunii a fost de 3,5 milioane euro acordați de UE și 325 mii euro oferiți de Ministerul German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ).

Ecaterina GRIGOREAN,
șef al Serviciului
de presă, MADRM

Valorificarea deșeurilor – o sarcină primordială a APL

Un partener sigur al autorităților publice locale în realizarea acestei sarcini de mare importanță socială este **Asociația pentru Valorificarea Deșeurilor (AVD)**, o organizație neguvernamentală, înființată în anul 2010, cu scopul identificării, mediatizării și implementării în Republica Moldova a unui sistem eficient de gestiune a deșeurilor de diversă proveniență pentru a reduce substanțial impactul acestora asupra mediului și sănătății populației. Despre activitatea asociației, conlucrarea cu autoritățile publice locale, ne relatează **președintele AVD, Aurelia BAHNARU**.

Activitatea AVD este orientată integral spre transpunerea prevederilor statutare și realizarea obiectivelor trasate. Cel mai important dintre ele este de a schimba traiectoria vectorului distructiv prin care tot ce se consumă se transformă în deșeu, aruncat la gunoi cu nepăsare, unde fiecare deșeu este de fapt o resursă, iar fiind gestionat corect va genera doar beneficii pe termen lung. Întru realizarea acestui obiectiv considerăm importantă fortificarea parteneriatelor cu APL-urile, cu agenții economici, serviciile de salubritate, colectare și reciclare, cu reprezentanții tuturor ONG-urilor cointeresate de acest domeniu. În scopul realizării acestor sarcini, în ultimul timp am lansat proiectul „Oraș curat

cu e-Deșeu reciclat” și platforma „e-Circular”. Ca rezultat, a fost creată o infrastructură din 128 puncte de colectare a deșeurilor solide, de echipamente electrice și electronice (DEEE-urilor) în mun. Chișinău și în mai multe raioane din Republica Moldova. Până în prezent, în cadrul acestor inițiative, au fost co-

lectate peste 50 de tone de DEEE-uri cu implicarea a peste o sută de instituții, beneficiare ale proiectului, inclusiv a primăriilor.

Cât privește colaborarea cu APL-urile, avem o experiență pozitivă și constructivă.

Dat fiind faptul că rolul primăriilor în soluționarea problemei deșeurilor este unul foarte important, reieșind și din obligațiunile legale ce revin tuturor APL-urilor în contextul Legii nr.209 privind deșeurile, pe parcursul anului 2019 am încheiat acorduri de colaborare cu primăriile din mun. Chișinău - Condrița, Cruzești, Tohatin, Cricova, Durești, Ghidighici și Ciureșcu, unde au fost instalate tomberoane specializate pentru colectarea DEEE-urilor.

reprezentanții primăriilor fiind instruiți cu referire la modalitate de implicare și informare a comunităților despre regulile de colectare selectivă a acestor deșeuri. Totodată, pe parcursul a 18 luni de implementare a acestui proiect (ianuarie 2019 – mai 2020), beneficiarii proiectului pot solicita serviciile de evacuare a DEEE-urilor gratuit.

Sunt practici rezonabile ce trebuie diseminate pe întreg teritoriul republicii, deoarece situația ecologică la nivel național nu este una favorabilă, iar rezultate de valoare în acest domeniu sunt mult prea puține.

Pentru a depăși această problemă de stringență actualitate care, de fapt, este o problemă nu doar de mediu, dar și una de ordin social și economic, este absolut necesar să acționăm prompt, în comun, să identificăm și să tratăm cauza, nu doar să mușamalizăm periodic consecințele.

„Împreună cu cetățenii pentru bună guvernare”

Scopul general al proiectului este de a spori cultura politică a cetățenilor din mediul rural și de a promova buna guvernare prin administrațiile publice locale responsabile și cetățenii activi, care modelează și îmbunătățesc împreună viața comunităților lor.

Dintre obiectivele majore ale proiectului pot fi evidențiate dezvoltarea capacităților administrației publice locale și a grupurilor de cetățeni în domeniul transparenței administrative, anticorupției și integritate, a procesului participativ de luare a deciziilor, crearea Coalițiilor Locale ale Cetățenilor (CLC) – structuri durabile ale cetățenilor cu inițiativă pentru participarea lor activă la procesele decizionale și la viața socială a comunității, să sensibilizeze

Este genericul unui amplu proiect, cofinanțat de către Uniunea Europeană, Fundația Konrad Adenauer și Fundația Friedrich Ebert prin intermediul Programului de granturi „**Dezvoltarea societății civile la nivel local în Republica Moldova**”, aflat în proces de implementare cu implicarea Alianței „INFONET” în mai multe localități din țară.

opinia publică privind efectele corupției și importanța unei guvernări.

Întru atingerea scopurilor și obiectivelor propuse, în cadrul proiectului vor fi întreprinse o serie de acțiuni de evaluare a calității guvernării, de instruire a reprezentanților autorităților administrației publice locale și ai consiliilor locale în domeniul transparenței administrative, a procesului decizional participativ, politicilor anticorupție și de integritate și a achizițiilor publice. Proiectul

va acorda suport în crearea CLC pentru implicarea lor activă în monitorizarea activității APL, dar și în procesul de implementare a planurilor de acțiuni privind îmbunătățirea transparenței administrative, a accesului la informații și procesului decizional participativ în localitățile lor.

Astfel de acorduri au fost încheiate cu primăriile orașelor Leova și Căușeni, a satelor Peresecina (raionul Orhei), și Răzeni (raionul Ialoveni).

Victor KOROLI,
director executiv,
Alianța INFONET

Viceprimarul de Ungheni, Vera POIA, tânăra ce va aduce plusvaloare serviciilor publice în folosul comunității

Băstinașă din Unțești, Ungheni, Vera Poia a făcut o carieră profesionistă vertiginoasă, ca în campania electorală locală din anul trecut să fie aleasă, la numai 27 de ani, în funcția de viceprimar de Ungheni. După absolvirea liceului „Gheorghe Asachi” din Ungheni și-a continuat studiile la Academia de Studii Economice din Moldova, facultatea contabilitate. La doar două săptămâni după absolvirea Academiei, a fost angajată ca inspector serviciu personal la Întreprinderea Municipală „Ungheni-Vin” SA. Paralel, a continuat și studiile, urmând un masterat în științe economice, după care a avansat rapid în post până la funcția de contabil-șef al întreprinderii, ca, în cele din urmă, să fie aleasă viceprimar de Ungheni, fiind protagonista interviului ce urmează.

CORESPONENTUL: Ce v-a determinat să candidați la funcția de viceprimar?

Vera POIA: În perioada în care am activat la fabrica de vin am înțeles că poți fi promovat foarte repede dacă oamenii văd în tine capacitatea de a învăța rapid, profesionalist, voința de a munci, de a face schimbări și de a te implica. Așa am ajuns să devin, în mai puțin de trei ani, contabil-șef.

Pe de altă parte, colegii au apreciat faptul că mă gândesc mai puțin la mine pentru a-i ajuta pe oamenii din jur. Astfel, atunci când a venit propunerea de a candida la funcția de viceprimar, am fost încurajată să fac acest pas, pentru că așa aș fi la locul potrivit. Neavând tangențe cu administrația publică locală, la început am ezitat, dar cu susținerea și încurajarea familiei, având ca argument sfatul lor că „până acum unde ai ajuns ai reușit, și de acum vei face față lucrurilor”, am acceptat.

Faptul că membrii Consiliului municipal și-au dat votul de încredere știind că sunt o persoană apolitică, denotă încrederea

și susținerea ideilor mele pentru a le promova.

În context, țin să salut ideea primarului de Ungheni, Alexandru Ambros, de a forma o echipă tânără și, respectiv, am drept scop primordial de a atrage și crea un mediu investițional propice pentru tineri, ca să nu plece peste hotarele țării, de a dezvolta acele domenii moderne care ar atrage specialiștii de azi la noi acasă.

COR.: Care sunt tangențele dintre conta- bilitate și administrație publică?

V.P.: Experiența acumulată în sfera contabilității cred că mă va ajuta în funcția pe care o dețin, deoarece am mai studiat și domeniile de analiză, de prognoză. Fiind responsabilă de Direcția buget, economie și finanțe, acest lucru este aproape de ceea ce cunosc, prin urmare, voi putea pune în practică ceea ce am studiat.

Dar este încă multe de învățat. Și, în acest sens, ar fi binevenite și cursurile de dezvoltare profesională de la Academia de Administrare Publică, sau poate chiar studii de masterat. Să vedem.

COR.: Care ar fi planu- rile pentru acest mandat de viceprimar?

V.O.: Aflându-mă într-o perioadă, în care mă familiarizez cu modul în care operează administrația publică locală, încerc să alinez corect intențiile mele cu procesele interne de aici. Pe termen scurt îmi doresc să stabilesc o comunicare constructivă cu mediul de afaceri, să concluez eficient pentru a găsi împreună soluții creative la problemele cu care se confruntă, să consolidez conlucrarea cu comunitatea, cu autoritățile publice pentru interes comun. De asemenea, îmi propun ca împreună cu alți facilitatori să definitivez domeniile de specializare inteligentă și să creez un profil investițional al orașului.

O preocupare aparte pentru mine este sporirea atractivității orașului pentru tineri. Problema aici nu e doar în salariile mici, dar și în lipsa diversității oportunităților de angajare. Pentru a schimba situația trebuie, pe de o parte, să catalizăm spiritul antreprenorial al tinerilor și, în același timp, trebuie

să sprijinim instituțiile de învățământ profesional și tehnic din oraș în încercarea lor de a se reinventa și reorganiza pentru a pregăti specialiști necesari pe piața muncii.

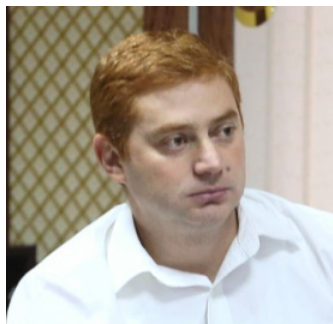
Sfatul meu, cu care aș veni către toți tinerii, este unul motivant. Bunăoară, fără multă muncă nu poți obține nimic și niciodată nu trebuie să aștepți ca cineva să-ți creeze anumite condiții pe care ți le dorești. Îi îndemn să fie uniți în realizarea unor scopuri nobile, în pofida prejudecăților și superstițiilor. Să nu se lase influențați de ideea că reușita în viață depinde, mai puțin, de cunoștințele acumulate prin studii și mai mult de legături sau alte șmecherii, ori infiltrarea în societate a unei asemenea concepții a făcut ca lucrurile, la nivel de țară, să fie organizate și gestionate necorespunzător, să avem instituții nefuncționale, o legislație cu lacune și o societate în care oamenii pur și simplu nu se mai respectă între ei. Să muncească, să-și gestioneze timpul eficient, să fie nu doar critici, ci și implicați, să nu uite că pe lângă drepturi mai au și obligații. Doar astfel putem crește o nouă generație de cetățeni demni și devotați comunităților lor.

**Interviu realizat de
Irina OSTACI**

La Cărpineni, Hâncești, va fi relansată industria agroalimentară

Anul 2020 urmează să fie un an de abordare practică a prevederilor Inițiativei Uniunii Europene „Primarii pentru Creștere Economică” pentru țările Parteneriatului Estic, lansată în 2016. Acest program are ca obiectiv general susținerea autorităților publice locale pentru a deveni facilitatori activi ai creșterii economice și creării locurilor de muncă în această regiune, precum și de a asigura că ele pot oferi oportunități pentru participarea economică, socială și culturală, bunăstarea

comunităților și un nivel de trai mai bun.

În cadrul acestui proiect au fost selectate până în prezent 35 de localități, în care autoritățile publice locale au elaborat programe strategice de creștere economică la nivel local, menite să soluționeze probleme de stringență actualitate. Vorba e că în zona rurală sunt dezvoltate doar comerțul și o parte din servicii, practic nu există domeniul prelucrării și nici al tehnologiilor noi pentru a prelucra toată materia primă care se află în zonele rurale, ceea ce duce la imposibilitatea creării locurilor de muncă bine plătite și la un mediu de afaceri nedezvoltat. Și ca urmare se înregistrează un nivel înalt al migrației, fenomen ce se datorează faptului că nu există oportunități, locuri de muncă bine plătite în satele Republicii Moldova. Anume Inițiativa UE vine cu

oportunități viabile pentru a schimba radical situația alarmantă.

Un exemplu relevant, în context, prezintă, comuna Cărpineni, raionul Hâncești, unde se propune relansarea industriei agroalimentare, acest domeniu având tradiții bune în trecut.

Primarul de Cărpineni, Ion Cărpineanu, argumentează astfel această idee: „Ne dorim foarte mult ca cea mai mare parte din cerealele și alte produse agricole, crescute la noi în localitate, să fie prelucrate și ambalate tot la Cărpineni. Astfel, va crește lanțul valoric al acestor produse și vor veni și alte resurse financiare în localitate. De asemenea, avem mai mulți agenți economici care cresc legume și ne dorim foarte mult să reușim să le prelucrăm la Cărpineni. Al treilea aspect ține de prelucrarea laptei. Zilnic se produc 3000 litri de lapte în comunitatea

noastră, iar pasteurizarea și ambalarea laptelui la Cărpineni ar aduce mult mai multe venituri producătorilor locali.”

Cu experții din cadrul Inițiativei europene a demarat procesul de elaborare a documentației tehnice pentru edificarea Complexului agroindustrial. Se prevede reconstrucția, reutilizarea și dotarea cu tehnică performantă a unei clădiri spațioase, astfel ca prin luna august a anului curent să se înceapă aici ambalarea pentru export a fructelor și legumelor crescute de fermierii din localitate. Pentru început vor fi create circa 20 noi locuri de muncă.

Vorbind despre oportunitățile pe care le au APL-urile în cadrul acestui amplu proiect european, primarul a subliniat faptul, că urmare a participării, anul trecut, la un forum economic din Lituania, a primit o ofertă de a exporta în această țară produsele industriei agroalimentare din Cărpineni.

Ion VLĂDICESCU

Reprezentanții Consiliului raional Rezina, ai primăriilor comunelor Lalova și Saharna Nouă, Ministerului Economiei și Infrastructurii, Agenției de Dezvoltare Regională Centru, Agenției „Moldsilva”, dar și partenerii din proiectele internaționale sub egida PNUD, UE, USAID, FAO, s-au întrunit, recent, la o masă rotundă în cadrul Proiectului Uniunii Europene „Primarii pentru Creștere Economică”, având ca agendă studiul de caz și planul de acțiuni pentru dezvoltarea turismului în microregiunea Lalova-Saharna.

Microregiunea dispune de un potențial turistic bogat și variat, iar mediul benefic și atitudinea favorabilă a autorităților locale oferă premise pentru ca tot mai mulți antreprenori să se implice în sectorul turistic și al serviciilor.

Planul de acțiuni pentru

Microregiunea Lalova-Saharna – potențial turistic în extindere

dezvoltarea turismului în microregiunea Lalova-Saharna, adus la cunoștință în cadrul mesei rotunde, este rezultatul unei analize minuțioase, efectuată de către experții proiectului UE „Primarii pentru creștere economică”, în baza interviurilor cu antreprenorii locali și reprezentanții APL, analizei tendințelor existente pe plan național și internațional din domeniul turistic.

O parte importantă a Planului de acțiuni ține de promovarea și dezvoltarea turismului în aria naturală protejată a Rezervației peisagistice „Țipova”. Rezervația are suprafața de 306 ha, dintre care 204 ha sunt în gestiunea Întreprinderii de Stat „Întreprinderea pentru sil-

vicultură Orhei”, subordonată Agenției „Moldsilva”, iar 102 ha fac parte din gestiunea APL comuna Lalova, satul Țipova, raionul Rezina. Principalele valori ale ariei naturale protejate sunt pădurile de stejar pedunculat și gorun, vegetația stepantă pe versanții fluviului Nistru și râului Țipova, precum și pajiștea din lunca fluviului.

În cadrul realizării proiectului va urma semnarea unui acord de colaborare dintre Agenția „Moldsilva” și Autoritatea Publică Locală Lalova.

Lilian DANILOV,
coordonator al
inițiativei UE
„Primarii pentru
Creștere Economică”

Bugetare participativă ca factor al cooperării comunitare

În scopul eficientizării cooperării comunitare și implicării mai active a cetățenilor în dezvoltarea localităților, IDIS „Viitorul”, în parteneriat cu AGORA CENTRAL EUROPE, cu primăriile orașului Ialoveni și satului Budești, mun. Chișinău, implementează, în premieră, proiectul „Bugetare participativă – instrument eficient pentru participarea cetățenească în Moldova”, susținut financiar de Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Cehe.

În cadrul proiectului, pe parcursul anului precedent au fost anunțate concursuri pentru cele mai bune proiecte sociale, înaintate de cetățenii celor două localități. Practica inovativă a fost apreciată de locuitori care s-au mobilizat și au înaintat proiecte necesare din punctul lor de vedere. Despre valoarea acestei practici

s-a pronunțat sugestiv dna Nina Costiuc, primărița satului Budești:

- Bugetarea participativă este o oportunitate pentru administrația publică locală de a instrui cetățenii în completarea formularelor și cererilor de finanțare pentru realizarea unor proiecte sociale. Pentru prima dată am planificat bugetul local pentru anul 2020 cu resurse necesare pentru procesul de bugetare participativă. Și proiectele depuse de cetățeni au fost incluse în programul de dezvoltare a localității și se vor identifica resursele necesare pentru realizarea acestor priorități ale cetățenilor.

La concurs au fost înaintate 14 proiecte, propuse de budeșteni și validate de autoritatea locală, care se încadrează în domeniile: mobilitate urbană, infrastructură socială, cultură,

amenajarea spațiilor publice, terenuri și locuri de joacă, educație și smart city. Cele mai multe voturi (444) a acumulat proiectul, „Tobogane noi pentru grădinița „Viorel și Viorica”. Astfel, copiii de la grădiniță vor avea noi tobogane, deoarece majoritatea toboganelor existente pe terenurile de joacă ale grădiniței sunt vechi, uzate, și chiar periculoase. Proiectul urmează să fie realizat până în luna mai 2020.

Și la Ialoveni, cetățenii

s-au mobilizat pentru a prezenta proiecte de bugetare participativă. Dintre cele 12 proiecte, pe care cetățenii le-au votat pentru orașul lor, cele mai multe voturi (319) a acumulat proiectul „Amenajarea unui teren sportiv multifuncțional pe strada Păcii”, care urmează să fie implementat până în luna mai 2020.

Ana-Maria VEVERIȚĂ,
coordonator de proiect,
IDIS „Viitorul”

Centru de Suport Antreprenorial la Taraclia

Anul 2020 va constitui o nouă etapă, mai valoroasă, de implementare a Strategiei de dezvoltare socio-economică a raionului Taraclia pentru 2017-2022, obiectivul general al căreia constă în îmbunătățirea calității vieții oamenilor care trăiesc pe teritoriul său. Atingerea acestui obiectiv ar fi imposibilă fără dezvoltarea economică și fundamentul său - întreprinderile mici și mijlocii. În vederea consolidării infrastructurii de susținere a afacerilor, Consiliul raional Taraclia a devenit partener în proiectul „Poarta de sud a Moldovei este deschisă pen-

tru promovarea afacerilor și investițiilor”. Una dintre componentele proiectului prevede deschiderea de Centre de Suport Antreprenorial în cadrul Consiliilor raionale în zonele din regiunea de dezvoltare Sud, unde nu există infrastructură de suport în afaceri, adică Incubatoare de Afaceri.

În acest context, Consiliul raional Taraclia a inaugurat, în 2019, Centrul de Suport Antreprenorial (CSA) care a fost dotat cu echipamentul necesar: spațiu pentru oficiu, tehnică digitalizată, mobilier, fiind organizate seminare pentru pre-

gătirea consultanților care să lucreze în această structură. Centrul oferă gratuit asistență consultativă pentru solicitanții în procesul de creare și dezvoltare a unei afaceri.

În scurt timp, Centrul a început să fie solicitat de zeci de tineri care vin la noi pentru consultanță în vederea deschiderii unei afaceri pentru a se informa referitor la forma juridică a întreprinderii, tipurile de activități și sursele de finanțare. De asemenea, Centrul menține contactul cu antreprenorii existenți, informându-i constant despre programele de granturi deschise și oportunitățile de extindere a afacerilor.

Cu toții știm cât de dificil este să începem propria noastră afacere. Chiar și atunci când există o idee grozavă. Serviciile Centrului sunt foarte eficiente în rezolvarea sarcinilor cu care se confruntă un antreprenor începător: alegerea unui tip

de afaceri și derularea ei, dezvoltarea planului de afaceri. Este deosebit de dificil de a începe o afacere, îndeosebi, pentru persoanele cu dizabilități. Au probleme cu mult mai mari și cu atât mai responsabilă este abordarea consultantului Centrului în furnizarea de asistență.

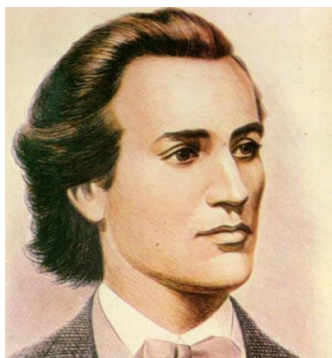
Acest tip de susținere din partea statului pentru întreprinderile mici și mijlocii, prin furnizarea de servicii de consultanță, va permite crearea condițiilor optime pentru dezvoltarea continuă a economiei locale și, ca urmare, asigurarea unui trai decent pentru populația din regiune și sperăm că în acest an vor fi lansate mai multe afaceri care vor determina realizarea cu succes a obiectivelor Strategiei de dezvoltare socio-economică a raionului Taraclia.

Irina NICHIFOROVA,
administrator al
Centrului de Suport
Antreprenorial
din Taraclia

Mihai Eminescu sau „legământul” cu Nemărginirea

Privit prin optica ideatică și metaforică a poemului mistic „Legământ” de Grigore Vieru, Mihai Eminescu, dincolo de faptul că e un Poet al Universalității, reprezintă prin întreaga sa Operă un geam deschis în univers (atât în domeniul artei poetice și literare, cât și în cel al diverselor științe...). Scrisul eminescian e mai mult decât o biografie a Marelui Clasic, el este o enciclopedie a unei vieți trăite în Cuvânt și întru Cuvânt. Să ne amintim celebrele lui *Scrisori*, romanțele lui testamentare (*Sara pe deal*, *Pe lângă plopul fără soți*, *Mai am un singur dor* etc.), poemele *Memento mori*, *Glossă*, *Kamadeva*, *Povestea magului călător în stele*, sonetele lui strălucitoare (*gen Veneția...* etc.), precum și proza fantastică deschizătoare de drumuri în transcendență. În toate respiră un avânt al căutărilor (ca și în *Luceafărul nemuritor...*) mistice și inovatoare. Un alt poem, *La steaua*, (care e o traducțiune din Schiller...) remarcă deschiderea Poetului nostru nepereche spre universalitate dinspre lumină și fizică, dinspre necuvânt și Logos în adevărata lor continuitate și

reciprocitate dialogală. Arta poetică eminesciană este una la fel e națională și universală (ca și cea din *Miorița*, varianta Alecsandri, sau din *Poezii populare ale românilor* de același V. Alecsandri, autorul *Pastelurilor insolite...*) din perspectiva valorilor secular-milenare ale neamului ce l-a ales în chip de stea călăuză și de Luceafăr al poeziei românești. Însuși „Luceafărul” dezvăluie plener influența pe care au avut-o lirica lui Goethe (indeosebi a lui „Faust”) și a lui Heine asupra creației eminesciene într-un fel sau altul deloc întâmplător, nemaivorbind de gândirea filosofică.

El studiază de sine stătător sanscrita și slavona (fapt despre care mărturisesc și manuscrisele, caietele sale

*Cu mâine zilele-ți adaogi,
Cu ieri viața ta o scazi
Și ai cu toate astea-n fața
De-a pururi ziua cea de azi.*

M. Eminescu

valorificate de cercetători, de eminescologi...). La fel a fost atras magnetic și de științele ce-i permiteau lărgirea cunoștințelor privind cunoașterea aprofundată a mai multor domenii (din fizică, matematică etc.) spre care avea deschideri aptitudinale. Lectura operei marelui înaintaș clasic ne oferă un șir întreg de posibilități reale de a cunoaște preocupările uni om de geniu nu doar în sfera artei poetice sau epice, ori dramatice, dar și în alte domenii, discipline, pe care le frecventa dintr-un interes aparte. În fond, Mihai Eminescu a fost un om universal, cu preocupări multilaterale și epocale privind cunoașterea.

„Învățând a muri” contra voinței proprii prin Logos și prin arta sa literară ridicată la rang de principiu estetic al cunoașterii artistice și universale („Dumnezeu și Adevărul sunt una”, zice încredințat Poetul...), autorul *Luceafărului* ne-a des-

chis ușa în transcendență, prin aceasta demonstrând că Verbul, Cuvântul sunt de origine divină și infinită, ca și frumosul românesc cu rădăcini în divinitate, în ideea de peren. Cel mai mistic dintre toți conaționalii săi de ieri și dintotdeauna, M. Eminescu a fost acela care prin orice capodoperă a sa ne-a invitat în Nemărginirea cosmică a Cuvântului prin care am fost, suntem și vom fi partea lui citită de întreg. Cel care a ajuns la porțile cerești ale Credinței a înțeles ca nimeni altul că „Archaeus este singura realitate pe lume, toate celelalte sunt fleacuri – Archaeus este tot. Prin urmare, tu ai fost, ești și vei fi totdeauna”. Ca și-n pătrunderea profundă a unei alte noțiuni/sintagme – „Dumnezeu și Om” - Eminescu rămâne un model unic în universul său literar de tălmăcire a sensului vieții și unității omului și a lui Dumnezeu, a Creatorului său, ori a „legământului” cu Nemărginirea, cu ideea de paternitate a lumii, care poate fi cunoscută doar prin accederea la cunoașterea de sine și de Dumnezeu.

Tudor PALLADI

Ziua Națională a Culturii și comemorării Poetului Mihai Eminescu este marcată la Biblioteca Academiei de Administrare Publică prin vernisarea Expoziției „Mihai Eminescu – Poetul Nemuririi”, consacrată aniversării a 170 de ani de la naștere. Scopul expoziției este de a promova și valorifica opera scriitorului prin lucrările din colecțiile Bibliotecii Academiei. Pentru expoziție au fost selectate cele mai reprezentative publicații din opera eminesciană ce credem că ar prezenta interes publicului larg: titluri apărute de-a lungul timpului despre opera și Omul Eminescu ce promovează și valorifică lucrări în domeniul științei, administrației, politicii, economiei, problemelor sociale, filosofiei, matematicii, fizicii, istoriei, geografiei, științelor naturale etc. Sunt expuse lucrări despre viața și opera lui Mihai Eminescu, lucrări de analiză și critică lite-

Ziua Națională a Culturii și comemorării poetului Mihai Eminescu

„Armonia eminesciană, unică în spiritualitatea românească, geniul gânditorului politic care a scrutat pătrunzător structurile românești și a văzut limpede esențele naționale, intraductibilitatea, puterea de demiurg de ordin mitologic. Prin el poporul român devine poet realizat în carte.”

Camil Petrescu

rară a operei scriitorului, cărți traduse în diferite limbi. De asemenea, expoziția include măturii despre geniul Eminescu, spuse de

contemporanii săi și contemporanii noștri, acele măturii autentice, cu adevărat impresionante, din care o să aflați mai multe care, și până acum, mai trebuie încă descoperite...

Toate acestea le găsiți la expoziția „Mihai EMINESCU – poetul nemuririi” vernisată în sala de lectură a Bibliotecii Academiei, care își așteaptă cititorii în perioada 13-31 ianuarie 2020

Cor. F. P.

Considerațiuni privind originea rumânească a numelui Isus Cristos/Hristos și a creștinismului

Andrei GROZA,
doctor în istorie,
conferențiar universitar,
prim-prorector al
Academiei de
Administrare Publică

Pare cunoscut și nimeni nu pune la îndoială faptul că cuvintele *creștin* și *creștinism* provin de la numele Domnului Isus Cristos/Hristos.

Conform celor scrise în perioada contemporană de așa-numiți specialiști în domeniul istoriei religiei creștine și repetate, practic, de toată lumea, inclusiv de slujitorii bisericii creștine, supranumele *Cristos/Hristos* ar fi de origine greacă și ar însemna *uns*, adică alesul lui Dumnezeu sau că ar fi o traducere din limba ebraică în limba greacă a numelui *Mesia*, care ar fi însemnat tot *uns*.

La o examinare ușoară a Evangheliilor se înțelege că *Mesia* nicidecum nu înseamnă *uns*. Semnul egalității ca sens între aceste două cuvinte a fost pus multe secole mai târziu după răstignirea lui Isus Cristos/Hristos, atunci când nu se putea explica originea supranumelui Cristos/Hristos sau pentru a o ascunde.

Pornind de la contextul în care era utilizat cuvântul *Mesia*, nici nu poate fi pus la îndoială că acesta însemna persoana trimisă,

care avea misia/misiunea de a mântui, de a salva omenirea, întorcând-o pe drumul credinței adevărate.

Este clar că *Mesia* înseamnă misionar, adică trimis cu misia/misiunea de a restabili credința în unicul și adevăratul Dumnezeu, numai că acesta era nu un simplu misionar. Misionarul/*Mesia* era feciorul lui Dumnezeu care putea face acest lucru numai jertfindu-se pe sine.

Niciuna din cele patru Evanghelii nu vorbește distinct despre Isus Cristos/Hristos ca unsul lui Dumnezeu. Și este clar de ce, fiindcă Isus Cristos/Hristos fiind fiul lui Dumnezeu (Matei, 1:20; Marcu, 1:1; Luca, 1:32; Ioan, 1:34 ș.a), venit între oameni să întroneze împărăția Celui Prea Înalt, nu poate fi *uns*, adică ales dintre pământeni, dintre cei mulți.

Încă ceva, în limba greacă *uns* se scrie *ehrise* care, după cum se observă ușor, este departe de cuvântul Cristos/Hristos. *Ehrise* nu conține litera „t”, iar cuvinte grecești cu rădăcina *hris* se întâlnesc mai multe. Ca exemplu, aici, am putea aduce cuvântul *hrisos* care înseamnă aur și care pare a fi mai aproape de cuvântul Cristos/Hristos. Dacă urmăm aceeași logică apoi Cristos/Hristos mai degrabă ar însemna *aurusol* sau *auritul*.

Absurd? Da.

Dar de ce aceste absurdități cu *unsul* și cu originea grecească a numelui Cristos/Hristos au fost acceptate de contemporanii noștri și de ce sunt susținute nu numai de alte neamuri creștine ci și de rumâni?

Probabil, pentru că mult mai târziu, după răstignirea Domnului Isus Cristos/Hristos, celor care au scris istoria, inclusiv cea

a religiei creștine, având anumite interese, nu le-au convenit să arate realitatea care a stat la temelia provenienței numelui Isus Cristos/Hristos și începutul credinței în Dumnezeu. Lucrurile au fost aranjate în așa fel încât astăzi nimeni, practic, nu mai pune la îndoială că numele Isus Cristos/Hristos este o traducere din ebraică în greacă a numelui *Mesia* și înseamnă unsul lui Dumnezeu.

Cunoscând, însă, că pe întreg teritoriul cuprins între Dunăre, Nil și Eufrat, din cele mai vechi timpuri a locuit un singur neam, care vorbea o singură limbă - limba rumână, fapt despre care, anterior, am vorbit în alte expuneri, știind că creștinii rugându-se Domnului duc mâna dreaptă la frunte, la creștet, și că în limbile rumână, rusă, sârbă, croată și alte limbi slave întâlnim cuvintele a *creștină*, *krešcenie*, *kreštenie*, care par a avea o rădăcină comună *creșt* ce stă și la bază cuvântului creștet, am încercat a clarifica dacă nu cumva există vreo legătură între toate aceste lucruri.

În aceasta situație am crezut că pentru a clarifica lucrurile ar fi bine să vedem în ce împrejurări, în ce condiții sociale a început a fi utilizat supranumele, cuvântul Cristos/Hristos.

Astfel, spre sfârșitul secolului I î.e.n. oamenii din Siria, inclusiv din Iudeea, care trăiau în condiții foarte grele, când minciuna, desfrâul, trădarea dominau societatea, într-adevăr așteptau venirea unui *Mesia*, unui salvator, trimis de Dumnezeu, care i-ar fi îndreptat pe toți pe drumul credinței adevărate.

Nimeni nu știa cine va fi acesta.

Părerile oamenilor erau diferite. Unii credeau că

acesta ar putea fi Sfântul Ilie, alții - Ioan Botezătorul ori Sfântul Ieremia, ș.a.m.d.

Ierusalimul în acea perioadă era considerat de oamenii din acea regiune ca principalul oraș al lui Dumnezeu, ca orașul unde se afla centrul pământului.

Ierusalimul și împrejurările lui erau împânzite cu morminte de ale sfinților.

Fiecare bucată de pământ, fiecare casă era legată cu istoria unui sau altui patriarh al credincioșilor.

Dar nu aceasta, mai exact nu numai aceasta, îi

facea pe localnici să considere Ierusalimul centrul Pământului.

Motivul principal era că aici, pe unul dintre aceste dealuri, sub o piatră mare, cu forma relativ rotundă, se afla îngropat capul lui Adam (anume pe această piatră a și fost instalată crucea pe care romanii l-au răstignit pe Isus).

Oamenii veneau aici din diferite regiuni, chiar destul de îndepărtate, pentru a se închina celui care era considerat creștetul căpeteniilor, străbunul tuturor străbunilor.

Ținând cont de cele scrise în Sfânta Scriptură și anume că *Mesia* se va scula din mormânt, va reînvia, cei mai mulți credeau că acesta va fi

(Continuare în pag. 11)

(Sfârșit. Început în pag. 10)

anume Adam. Și locul unde era îngropat capul lui Adam era numit de localnici - locul Căpățanei, locul Creștetului (*de la căpățâna, de la creștetul lui Adam - n.n.*).

Totodată, Biblia ne spune că dealul Căpățanei/Creștetului în limba evreiască era numit dealul Golgota, și aici ne apare o întrebare firească: dacă cei care îi ziceau Golgota erau evrei, atunci cine erau cei care ziceau dealul Căpățanei/Creștetului?

Răspunsul nostru este simplu - acei care îi spuneau dealul Căpățanei/Creștetului erau oamenii simpli, adică cei care utilizau zi de zi limba rumână, limba populară, iar Golgota îi ziceau cei care vorbeau în limba ebraică inventată.

De altfel, și cuvântul Golgota, își trage rădăcina tot din limba populară, din limba rumână, de la cuvântul a gâlgaî, fiindcă în timpurile vechi acea piatră rotundă servea ca altar pe care erau aduse jertfe zeilor, inclusiv jertfe omenești. Legenda ne spune că anume pe ea Avram a încercat să-l aducă jertfă pe fiul său Isac. Mai apoi, romanii ca să-și bată joc de credința localnicilor, îi aduceau acolo și-i decapitau pe criminalii condamnați la moarte.

Și Isus Cristos/Hristos, condamnat la moarte, a fost adus anume pe locul Căpățanei/Creștetului/Golgotei.

Așadar, Golgota provine de la rumânescul a gâlgaî, dealul pe care gâlgaia sângele celor jertfiți sau decapitați.

Văzând minunile pe care le făcea Isus, oamenii au înțeles că acesta este chiar mai mare decât Adam, căci dacă omul dintâi a fost făcut din pământ, omul al doilea este din cer, că dacă omul dintâi a fost făcut un suflet viu, al

doilea a fost făcut un duh dăruitor de viață (Întâia Epistolă a lui Pavel către corinteni, 15:45; 15:47).

Oamenii simpli, cei care vorbeau rumâna, au înțeles că acesta nu este pur și simplu o căpetenie - el este Adam, el este Creștetul, ba chiar mai mare ca acela.

Acest supranume, preluat în limbile greacă, și latină în care nu exista litera ș, a fost transcris prescurtat ca *Crist/Hrist*, iar cu terminațiile *os*, a devenit *Cristos/Hristos*.

În istorie nu se poate schimba totul, mai ales multe din cele ce se păstrează în vocabularul popular. Astfel, *creștet*, *creștinare*, *kreșcenie*, *krște-nie* au rămas până astăzi ca dovadă că cuvântul Cristos/Hristos se trage de la rumânescul *creștet*, care înseamnă, în primul rând, cel mai de sus, cel mai înalt.

De altfel, cuvântul Cristos/Hristos cu acest sens, după cum mărturisește Eusebiu de Cezareea (anii 263 - 339), primul istoric al religiei creștine, a fost cunoscut și utilizat de prorocul Moise, deci cu mult înainte de venirea lui Isus Cristos/Hristos.

În continuare, putem spune că și prenumele Isus este de origine rumânească. Astfel, conform Evangheliei lui Luca (1:31,32), îngerul Gavril venind la fecioara Maria i-a spus că va naște un fiu - fiul Celui Prea Înalt și că îl va chema Isus, lucru care s-a și întâmplat la a opta zi de la nașterea acestuia, când a fost numit Isus (Luca, 2:21).

Așadar, știind că fiul Celui Prea Înalt, adică al Celui de Sus a fost numit după cum și era logic - Isus, că cuvântul Sus în forma data și cu conținutul de înălțime, de direcție în cer ș.a.m.d. există numai în limba rumână, avem tot temeiul și dreptul să afirmăm că și numele Isus

este de origine rumână.

Conform celor scrise în Biblie, însuși Isus a recunoscut că el este *Creștetul* - cel care trebuie să vină să spele omenirea de păcate, să dea un suflu nou vieții pe pământ.

Strâns legat de *creștinism* și *creștet* este și semnul rugăciunii, închinăciunii acestora care începe cu ridicarea mâinii spre mijlocul de sus al capului - spre creștet, semn care se întâlnește numai la creștini.

Cei care au început a se închina lui Isus, l-au recunoscut ca pe un *Creștet* - ca cel mai mare, ca o căpetenie, au început a se numi *creștini*, iar procedura de primire în rândul acestora - *creștinare*.

Mult mai târziu, datorită influenței limbilor greacă și latină numele de Isus Christos /Hristos a fost răspândit în toată lumea. În ultimă instanță, după mai multe sute de ani, și rumânii au fost nevoiți să preia din aceste limbi scrise numele de Isus Christos/Hristos și-l utilizează, uitând că acesta este de origine rumânească.

În încheiere, aici doar o mică reflecție asupra problemei abordate, și anume, de ce au tăcut izvoarele scrise în vechime asupra originii numelui Isus Cristos/

Hristos, de ce pe parcursul a două mii de ani istoricii, inclusiv istoricii religiei creștine, marii teologi, în genere, oamenii erudiți, nu au încercat să clarifice originea adevărată a prenumelui *Isus* și, mai ales, a supranumelui *Crist/Cristos*, de unde și a *creștinismului*?

Probabil: 1) inițial nu se putea recunoaște că atât prenumele *Isus* cât și supranumele *Crist/Cristos* provin din limba populară /din limba rumână, care era considerată limba a oamenilor de rând, a prostimii.

Din cele mai vechi timpuri, inclusiv și în perioada apariției creștinismului se considera că cu zeii, cu Dumnezeu, se poate de vorbit doar într-o altă limbă decât cea populară (Întâia Epistolă a lui Pavel către corinteni, 14:2; 14:4; 14:5).

Aceasta era cauza principală a inventării limbilor, inclusiv a celei ebraice, grecești, latine. Necunoașterea originii numelui Isus era chiar avantajoasă, fiindcă aceasta era un mister, trezea și mai mult interesul tuturor oamenilor față de divinitatea Domnului Isus Cristos/Hristos.

2) mai târziu, când s-au constituit neamurile, conducătorilor acestora nu le convenea să arate originea rumânească/românească a Domnului Isus Cristos/Hristos și a creștinismului.

Suntem conștienți că cele scrise mai sus nu vor fi acceptate de foarte multă lume, dar nu vor fi acceptate din interes personal sau de grup și nu din lipsa capacităților de a analiza lucrurile.

Adevărul, în ultimă instanță, va răzbate la suprafață și își va ocupa locul cuvenit. Credința nu poate fi adevărată dacă se bazează pe ignoranță, pe negarea și ascunderea adevărului.

Ca dovadă convingătoare este faptul că **Republica Moldova a fost inclusă de Ghidul internațional de călătorie Lonely Planet în topul primelor Zece țări din Europa**. Conform topului, printre țările care merită a fi vizitate se regăsește și Republica Moldova, care se situează pe poziția a 8-a în acest top, este descrisă ca „o țară cu beciuri secrete de vinuri și mănăstiri săpate în stâncă, este frontiera finală a Europei: puțin vizitată, pierdută în timp și mereu surprinzătoare. În capitala Moldovei, Chișinău, bulevardele înverzite se îmbină cu orizontul de beton. Surprinzătoarele cafenele și baruri în stil parizian, vinul local care continuă să crească în aprecieri”.

„Savurați cele mai bune picături în beciurile gotice atractive din Cricova și Mileștii Mici, care găzduiesc cele mai mari colecții de vinuri din lume. Explorați Orheiul Vechi, loc sacru, înconjurat de stânci de calcar sau mănăstirile de pe malul râului, precum ar fi Saharna și Țipova. Chiar și călătorii cu experiență din Europa vor fi uimiți și predispuși de a vizita preponderent Moldova”, mai menționează sursa.

Noi vom completa prezentările Ghidului Lonely Planet cu alte peisaje pitorești, atracții turistice naturale unice și obiective cum

Moldova, printre cele mai surprinzătoare țări turistice din Europa

Nu căutați paradisul în cele mai exotice, liniștite sau spectaculoase locuri de pe planetă, el este foarte aproape de voi – acasă, în Moldova.

nu mai găsiți în altă parte.

Una dintre cele mai frumoase atracții turistice din țara noastră este complexul muzeal „Orheiul Vechi” – o fereastră deschisă în trecutul Moldovei. Complexul muzeal „Orheiul Vechi” este amplasat în valea Răutului, un afluent de dreapta al Nistrului, pe teritoriul comunei Trebujeni din raionul Orhei. Această destinație este perfectă pentru cei care își doresc să cunoască, dar și să vadă istoria, arheologia, etnografia și arhitectura rurală care a rămas doar acolo, să gustе din bucatele tradiționale, să viziteze cea mai frumoasă mănăstire rupestră și imagini spectaculoase ale naturii. Orheiul Vechi este renumit prin mănăstirile sale rupestre loca-

lizate în stâncile de calcar sarmațian, printre care mănăstirea rupestră Butuceni.

Dacă e să facem un top național al rețelei turistice de notorietate apoi el include astfel de locuri superbe din Moldova, pe care merită să le vizitați, cele menționate deja, vinăriile Cricova și Mileștii Mici, alte locuri pitorești, precum Conacul lui Manuc Bei, Mănăstirea Țipova, Cetatea Soroca, Peștera Criva sau „Emil Racoviță”, Parcul Țaul, Mănăstirea Căpriana și, desigur Orheiul Vechi – cele mai preferate de turiștii străini. Cei care vin să viziteze țara noastră apreciază foarte mult originalitatea, autenticitatea locurilor și ospitalitatea moldovenilor.

Cei mai mulți turiști străini care vizitează țara noastră

sunt din România, Ucraina, Federația Rusă, Statele Unite ale Americii, Italia, Turcia, Germania etc.

NOTĂ: Lonely Planet este cea mai mare editură de ghiduri de călătorie din lume, fiind deținută de trustul BBC Worldwide. După **Let's Go Travel Guides**, ea este una dintre primele serii de ghiduri de călătorie destinate călătorilor cu rucsacul și altor tipuri de călători low-cost. În 2010, ea a publicat circa 500 de titluri în 8 limbi, precum și programe TV, o revistă, aplicații pentru telefoane mobile și website-uri.

Lonely Planet își are sediul în Melbourne, Australia, având filiale la Londra și Oakland, California.

Vlad IONAȘCU

Abonarea 2020

Continuă abonarea pentru anul 2020 la revista științifico-metodică trimestrială „**ADMINISTRAREA PUBLICĂ**” și la ziarul „**FUNCȚIONARUL PUBLIC**,” publicații ale Academiei de Administrare Publică.

Revista „**Administrarea Publică**” apare trimestrial.

Costul unui abonament:

3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei.

Indice poștal: 76957

Ziarul „**Funcționarul Public**” apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

3 luni - 39 lei; 6 luni - 78 lei.

Indice poștal: 67919

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Sergiu VLADICA - șef secție

Ion AXENTI - specialist principal

Ana-Laura PAȘNIC - specialist principal

Marina PASTUH - inginer-programator

ADRESA NOASTRĂ:

MD 2070

mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 300.

Dat la tipar 14.01.2020

CONTACTE:

E-mail: aap.editura@yahoo.com

Tel: 0- 22- 28-40-78

